

Nr 95.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ny institutionsbyggnad vid statens centrala frökontrollanstalt; given Stockholms slott den 1 februari 1929.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

J. B. Johansson.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 1 februari 1929.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDBIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Departementschefen, statsrådet Johansson anför:

I en till Kungl. Maj:t ställd, av lantbruksstyrelsen med utlåtande den 12 september 1928 överlämnad skrivelse har styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till uppförande åt anstalten av en institutionsbyggnad å kronoegendomen Bergshamra i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten A. V. Fagerström upprättade ritningar och kostnadsförslag m. m. bevilja för budgetåret 1929/1930 ett extra anslag av 383,000 kronor.

Med föranledande av denna framställning och då beredningen inom departementet av ärendet icke hunnit slutföras inom sådan tid, att ärendet

Bihang till riksdagens protokoll 1929. 1 saml. 78 häft. (Nr 95—97.)

kunde till behandling upptagas i årets statsverksproposition, beslöt Kungl. Maj:t, på sätt framgår av samma proposition, nionde huvudtiteln punkt 69, föreslå riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet som kunde vara förelagd riksdagen, för uppförande av en institutionsbyggnad för statens centrala frökontrollanstalt m. m., beräkna för budgetåret 1929/1930 ett belopp av 150,000 kronor.

Sedan utredningen i ämnet numera avslutats, anhåller jag att ånyo få anmäla detta ärende.

*Tidigare be-
handling av
frökontrollan-
staltens lokal-
fråga.*

Innan jag närmare ingår därpå, vill jag något erinra om behandlingen av frökontrollanstaltens lokalfråga vid anstaltens tillkomst.

I nära anslutning till Kungl. Maj:ts förslag beslöt 1924 års riksdag inrättandet av en statens centrala frökontrollanstalt (prop. nr 134, jordbruksutskottets utlåtande nr 63, R. skr. nr 284). Av den i nämnda proposition lämnade utredningen framgår, att lantbruksstyrelsen förordat uppförandet från början av en ny byggnad för anstalten, i samband varmed borde, om byggnaden uppfördes på mera avsevärt avstånd utanför Stockholm, beredas bostad för föreståndaren. Styrelsen fann dock icke uteslutet att, därest staten hade tillgång till någon redan befintlig, staten tillhörig byggnad på lämplig plats i Stockholms omedelbara närhet, anstalten åtminstone till en början skulle kunna förläggas dit. Statskontoret ansåg det med hänsyn till det statsfinansiella läget helt uteslutet, att staten för det dåvarande skulle ikläda sig kostnaderna för nybyggnad. Därest lokal icke kunde anvisas i någon staten tillhörig egendom, torde för anstalten böra förhyras lokal. Från byggnadsstyrelsens sida framlades förslag, att anstalten skulle förläggas till kronoegendomen Bergshamra å ett där angivet område av omkring 2 hektar, å vilket befunde sig gårdens manbyggnad, vari efter vissa reparationer och ändringar, slutligen beräknade till 26,000 kronor, ansågs kunna anordnas tjänliga lokaler, varigenom tillsvidare en kostsam nybyggnad kunde undvikas. Jämväl föredragande departemenschefen fann en nybyggnad icke böra ifrågakomma utan att anstalten kunde inrymmas i den av byggnadsstyrelsen föreslagna byggnaden å Bergshamra, som syntes lämplig för ändamålet och invid vilken också kunde erhållas erforderligt område för odlingsförsök. Den av byggnadsstyrelsen beräknade kostnaden för iordningställandet föreslogs till godkännande.

Såsom sitt beslut i ärendet åberopade riksdagen jordbruksutskottets av riksdagen godkända utlåtande (nr 63). Däri uttalade utskottet med avseende å den föreslagna platsen för anstaltens förläggning, att utskottet i och för sig icke hade något att erinra däremot, utan syntes Bergshamra kronoegendom lämplig särskilt med hänsyn till att där finnes tillgång till erforderligt jordområde samt att en sådan förläggning, såsom departemenschefen framhållit, torde vara synnerligen ägnad att befrämja erforderlig kontakt mellan denna anstalt och centralanstalten för jordbruksförsök. Vid besök på platsen hade emellertid utskottet icke kunnat undgå finna den för anstal-

ten avsedda byggnaden, icke minst på grund av dess begränsade utvecklingsmöjligheter — i varje fall i framtiden — mindre väl ägnad att fylla det avsedda ändamålet. Då byggnaden i fråga dock torde kunna under en rätt avsevärd tid framåt möjliggöra ett nöjaktigt upprätthållande av frökontrollanstaltens verksamhet och i betraktande att det statsfinansiella läget icke medgäve några mera omfattande anordningar å ifrågavarande område, anslöte sig utskottet till Kungl. Maj:ts förslag i förevarande avseende.

Genom beslut den 13 juni 1924 förordnade Kungl. Maj:t med anledning av riksdagens beslut, att statens centrala frökontrollanstalt skulle från och med ingången av oktober 1924 inrättas å kronoegendomen Bergshamra nr 1 i Stockholms stad och län samt att för ändamålet skulle upplåtas, så snart ske kunde, ej mindre den å nämnda egendom befintliga mangårdsbyggnaden med uthus än även det område däromkring av cirka 2 hektar, som jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 21 december 1923 undantagits vid egendomens utarrendering, att av anstalten innehavas tillsvidare. Tillika bemyndigades byggnadsstyrelsen att efter samråd med lantbruksstyrelsen skyndsamt låta å berörda egendom för en kostnad av högst 26,000 kronor utföra de ändrings- och inredningsarbeten, som angäves i en uti det vid propositionen i ämnet fogade statsrådsprotokollet omförmäld, inom byggnadsstyrelsen upprättad kostnadsberäkning av den 23 februari 1924.

Sedermera har det visat sig nödvändigt att bereda anstalten ökat lokalutrymme. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 14 september 1926 framhöll anstaltens styrelse, att under arbetssäsongen 1925—1926 allt tillgängligt utrymme inom anstaltens lokaler tagits i anspråk, ehuru anstalten då endast delvis fått hand om fröplomberingsarbeten inom ett område, bestående av Stockholms, Uppsala, Södermanlands och Gotlands län, inom vilket anstalten skulle ensam utöva dylik verksamhet. Då för kommande säsong en betydande ökning av analysarbetet vore att förvänta, ansåges nödvändigt att anstalten förfogade över ökat lokalutrymme. I sådant avseende begärdes bemyndigande att för ett belopp av 1,600 kronor för år förhyra en i en närbelägen byggnad befintlig lägenhet om 4 rum. Denna framställning bifölls av Kungl. Maj:t för tiden 1 oktober 1926—30 juni 1927. Ifrågavarande tilläggslokaler innehavas allt fortfarande av anstalten.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därutinnan framställda förslag har 1928 års riksdag medgivit en utvidgning av frökontrollanstaltens område att omfatta omkring 10 hektar, inbegripet av anstalten förut disponerad mark.

Jag övergår nu till föreliggande skrivelse om uppförande av ny institutionsbyggnad för frökontrollanstalten.

Styrelsen för anstalten anför däruti i huvudsak följande.

Nu ifrågavarande framställning om nybyggnad.

Grundavsikten med inrättandet av statens centrala frökontrollanstalt var att söka få till stånd en statlig utsädeskontroll, i avseende på omfattning,

enhetlighet och tillförlitlighet så organiserad, att den fullt motsvarade nutida fordringar på en dylik för jordbruket så betydelsefull verksamhet. Under de gångna åren hade också utvecklingen av denna statliga kontroll gått i avsedd riktning. Nya tidsenliga undersökningsmetoder rörande laboratoriekontrollen hade utarbetats och tillämpades; ett nytt viktigt arbetsområde, fältkontrollen eller kontrollen över utsädesvarors sortrenhet och sort- respektive stamäkthet samt angrepp av smittsamma sjukdomar, hade på ett rationellt sätt upptagits och med framgång bedrivits; statsplomberingen av saluförda utsädesvaror hade dels genom skärpta fordringar vunnit betydligt ökat anseende och dels i sina högsta former utvidgats till att lämna garanti beträffande alla för ett utsäde värdebestämmande egenskaper; större delen av landets smärre lokala, otillräckligt kvalificerade frökontrollanstalter hade indragits och de återstående tilldelats bestämda verksamhetsområden; genom den i Skåne belägna lokala frökontrollanstaltens ombildning till filial av centrala frökontrollanstalten hade denna erhållit ett eget organ i landets förnämsta område för utsädesproduktion och utsädeshandel o. s. v. Även om ännu mycket återstode, innan den fullt slutgiltiga organisationen av svensk frökontrollväsende ernåtts, hade detta dock under senare år så ombildats och utvecklats, att det numera såväl i avseende på undersökningsmetoder som beträffande effektiva kontrollåtgärder fullt kunde mäta sig med det bästa utlandet i föreliggande avseende hade att uppvisa. I ett avseende arbetade emellertid detta kontrollväsende under synnerligen svåra förhållanden, i det att denna verksamhets centralorgan, statens centrala frökontrollanstalt, saknade tillgång till tillräckliga och för sina arbetsuppgifter verkligt lämpade arbetslokaler, en omständighet som i högsta grad försvarade och förhindrade en ytterligare nödvändig utveckling av sågda verksamhet. För ifrågavarande olägenhets omedelbara avhjälpande vågade därför styrelsen för anstalten påkalla Kungl. Maj:ts bistånd.

Vid den tidpunkt, då jordbruksutskottet vid 1924 år riksdag gjorde här förut omnämnda uttalande, ägde utskottet icke kännedom om att, sedan frökontrollanstalten kommit till stånd, skulle för utsädesanalyserns utförande tillämpas nya tidsenliga bestämmelser, vilka för analyseringens genomförande krävde betydligt större arbetskraft och därmed också större lokalutrymme än som på förhand kunnat beräknas. Frökontrollanstalten började sin verksamhet i mangårdsbyggnaden på Bergshamra i maj månad 1925, men redan första säsongen, 1925—1926, visade det sig, att utrymmet därstädes var otillräckligt, varför anstalten redan på hösten 1926 med Kungl. Maj:ts medgivande nödgades förhyra ytterligare lokaler i arrendatorsbyggnaden på nämnda gård, till vilka förlades kallgroningslaboratoriet, tryckning av plomberingsbevis, blankettförråd och dylikt. Frånsett den stora olägenheten att hava analysarbetet förlagt till olika lokaler, belägna på 350 meters avstånd från varandra, hade det under sista säsongen visat sig vara förenat med stora svårigheter att även inom det sålunda utökade lokalutrymmet på ett nöjaktigt sätt bedriva verksamheten och ännu svårare, ja kanske omöjligt torde detta komma att bli under stundande säsong, eller i och med att den av 1928 års riksdag beslutade lagen rörande handel med utsädesvaror trädde i kraft.

Redan nu vore utrymmet i anstaltens lokaler så starkt taget i anspråk, att plats för ytterligare personal — vilken under senaste säsongen tidvis uppgått till 45 personer — saknades. På grund härav måste overtidsarbete i stor utsträckning äga rum, varvid arbetstiden behövde ökas ända till 12 timmar, en sak som vore allt annat än fördelaktig, då det som i föreliggande

fall gällde precisionsarbete. Men ej nog med att flera erforderliga arbetsplatser ej kunde anordnas, utan utrymme saknades även för installerande av ytterligare behövliga varmgroningsapparater och skåp för fusarium—undersökningar m. m. Å anstaltens expedition, varest verkställdes registrering av inkomna prov, uträkning av analysresultat och utskrivning av analysattester, försvärades arbetet ävenledes på grund av bristande utrymme, varigenom förseningar i expeditionen kunde inträffa, vilket i sin tur medförde olägenheter för anstaltens uppdragsgivare. Anstaltens bokförings- och registreringsarbeten samt löpande korrespondens utfördes i ett rum med en golvyta av cirka 3×2.5 meter. Då därtill komme, att utrymme saknades för fältkontrollens vinterarbeten samt för uppmontering och användning av den för härkomstbestämningar nödvändiga frösamlingen, och att utrymmet vore ytterligt begränsat för diskning av groningskärl, vore klart, att redan till kommande säsong åtgärder måste vidtagas för förhyrande av ytterligare lokaler. Då dylika sannolikt endast kunde erhållas på större avstånd från anstalten, komme organisationen av det hela i ännu större grad att försväras, alldenstund de på de olika lokalerna erhållna analysresultaten måste uträknas och registreras samt analysattester utskrivas på en gemensam expedition.

Lika viktigt som det för centrala frökontrollanstalten vore att erhålla tillräckligt arbetsutrymme, minst lika viktigt vore det, att dessa lokaler verkligen vore lämpade för sina olika ändamål. Varmgroningsapparater hade nu måst uppställas varhelst någon plats funnits, t. o. m. i själva tamburen, utan tillgång på sådan allsidig belysning, som i dylikt fall vore erforderlig, och utan möjlighet att på ett snabbt och ändamålsenligt sätt avkyla varmvattnet i desamma. Kallgroning hade måst ske i rum, där föreskriven temperatur vid varje tidpunkt ej kunde hållas, enär dylikt rum borde hava väl isolerade väggar och vara försedd med kylanordning. Kallgroningar hade vid vissa tillfällen måst förläggas till en utanför anstalten belägen potatiskällare. Skåp för fusarium-undersökningar kunde ej uppställas på fullt tillfredsställande sätt. Byggnaden vore vidare så ostadigt uppförd, att vågarnas jämnviktslägen rubbades vid personalens gång i vågrummen, ett förhållande som försvärade arbetet på samma gång som tillförlitligheten vid analyseringen minskades, vilket kunde medföra stora olägenheter, då fullt säkra vägningar vore en av grundförutsättningarna för tillförlitliga analysresultat. Framhållas borde också, att en del av anstaltens rum vore alltför mörka, varför arbetet försvärades genom att detsamma under större delen av säsongen måste utföras vid artificiell belysning, en omständighet som ävenledes vore synnerligen ansträngande för personalens synförmåga, framför allt vid undersökningar under förstöringsglas eller mikroskåp.

Styrelsen tilläte sig också framhålla, att anstaltens nuvarande lokaler måste från hygienisk synpunkt betraktas såsom synnerligen otillfredsställande och att de ej på något sätt motsvarade de krav, som måste ställas på moderna arbetslokaler av ifrågavarande slag. Så t. ex. sysselsattes i varmgroningsrummet under säsongen omkring 10 personer, vilka till sitt förfogande hade en effektiv luftmängd av omkring 100 kbm., och i samma rum funnes därjämte 10 à 11 varmgroningsapparater med en vattenmängd av 600—700 liter, vilken under viss del av dagen uppvärmdes och alltså utvecklade rätt mycken fuktighet. I tillräkningsrummet med ett luftinnehåll av cirka 140 kbm. sysselsattes 18—20 personer. Det anförda visade, att varje person hade till sitt förfogande en luftmängd av 7—10 kbm. i rum med en höjd av 2.5 meter och utan möjlighet till ventilering. Enligt hälsovårdsnämnds

föreskrifter skulle personal i stillasittande arbete hava tillgång till en luftmängd av minst 10 kbm. i väl ventilerade rum av minst 3 meters höjd. Vidare vore byggnaderna dåligt vinterbonade, kalla och synnerligen dragiga.

Styrelsen ansåge sig också böra påpeka de stora brandrisker, som förefunnos i den nu använda träbyggnaden. En eldsvåda skulle för anstalten medföra en oersättlig förlust, då de kortregister över utförda undersökningar, som för närvarande omfattade 30,000 å 40,000 kort och utgjorde material för forskningar av olika slag, samt anstaltens frösamling, som torde vara en av de största i Europa, ej kunde förvaras på eldsäker plats.

Det anförda torde enligt styrelsens bestämda uppfattning visa, att frökontrollanstaltens arbetslokaler för närvarande vore alldeles otillräckliga samt såväl i tekniskt som hygieniskt avseende fullständigt olämpliga, varför det nu vore en tvingande nödvändighet att förskaffa anstalten lokaler, som verkligen motsvarade sitt ändamål och därjämte de ökade krav, som alltmer och mer komme att ställas på anstaltens arbetsmöjligheter. Tidpunkten vore nu inne för ett definitivt lösande av anstaltens byggnadsfråga, och detta desto mera som under de gångna åren dessutom stora erfarenheter vunnits om huru en dylik institution på lämpligaste sätt borde vara inrättad. Det torde emellertid utan allt tvivel få anses hava varit synnerligen fördelaktigt, att i och med anstaltens inrättande en nybyggnad ej kom till stånd, ty vid nämnda tidpunkt saknades tillbörlig erfarenhet om huru en dylik institution borde vara anordnad.

Den fordran man ovillkorligen måste ställa på institutionsbyggnaden för en verkligt modern frökontrollanstalt vore först och främst, att densamma vore tillräckligt rymlig samt så anordnad att de rum, som skulle användas för olika ändamål, dels vore så belägna i förhållande till varandra, att största möjliga arbetsbesparing vid alla undersökningar vunnos, och dels vore så inrättade och inredda, att de i avseende på belysningsförhållanden, isolering mot olika temperaturer m. m. verkligen lämpade sig för de undersökningar, som i desamma skulle utföras. Vidare måste en dylik anstalt i sin omedelbara närhet hava tillgång till en för kontrollodlingar lämplig jordareal om minst 8 å 10 hektar. Enligt styrelsens uppfattning kunde anstaltens byggnadsfråga endast genom nybyggnad lösas på ett fullt tillfredsställande sätt.

Vad anginge platsen för uppförande av dylik byggnad, funnes ej på samma eller kortare avstånd från Stockholm någon lämpligare plats än dess nuvarande förläggningsort, kronoegendomen Bergshamra, varest anstalten medgivits förfoga över en för kontrollodlingar lämplig jordareal av omkring 10 hektar. I detta sammanhang torde få framhållas, att det såväl från undersöknings- och kontrollsynpunkt som i arbetsbesparande syfte vore av största vikt, att kontrollodlingarna vore belägna i omedelbar närhet till institutionsbyggnaden. I kommunikationsavseende vore Bergshamra vidare tillfredsställande beläget, busstrafik var 20:de minut till Jarlaplan och varje halvtimme till Odenplan med en resetid av 10 å 12 minuter. Enligt styrelsens förmenande innebure centrala frökontrollanstaltens definitiva förläggning till Bergshamra från alla synpunkter sett en verkligt rationell lösning av föreliggande spörsmål.

På grund av vad ovan anförts, tillåte sig styrelsen att framlägga ritningar jämte kostnadsförslag till en till Bergshamra förlagd institutionsbyggnad för centrala frökontrollanstalten, uppgjorda av arkitekten Victor Fagerström i Stockholm, och anhölle styrelsen att i anslutning härtill få lämna följande förklaringar.

Byggnaden skulle uppföras av tegel med putsade fasader på en bottenyta

av 44 × 15 meter i två våningar med källarvåning och vindsvåning under brutet tak av plåt, vartill komme en envånings flygelutbyggnad på en bottenyta av 11,5 × 8 meter. Hela byggnaden beräknades hava en volym av 9,100 kbm.

Byggnaden skulle i huvudsak disponeras på följande sätt. I bottenvåningen skulle inrymmas i första hand groningsavdelning, expedition och bostad för vaktmästare. Till våningen en trappa upp skulle förläggas renhets- och fältkontrollavdelningarna samt bokföring och bibliotek. Vindsvåningen vore avsedd att innehålla bostadsvåningar dels om 5 rum och kök m. m. för anstaltens föreståndare och dels om 4 rum och kök m. m. för dess frökontrollant. Till källarvåningen avsåges att förläggas diverse förvaringsrum, diskrum, tryckeri, garage m. m. Bottenvåningen och våningen en trappa upp innehölle tillsammans 25 rum, under det att anstalten i nuvarande lokaler disponerade över 20, till större delen dock mycket små rum.

Bemälda befattningshavares närvaro på anstalten vid andra tider än under ordinarie arbetstiden vore ofta erforderlig icke blott i och för besvarande av telefonförfrågningar från allmänheten under bråskande perioder utan även för övervakande av olika elektriska apparater och av personalens övertidsarbeten ävensom av jordbruksarbetena å anstaltens jordareal. Det syntes styrelsen vara desto mera angeläget att för nämnda tjänstemän bereda bostäder som möjligheter att erhålla dylika i anstaltens närhet ej förefunnes. Då därtill komme, att inredningen av vindsvåningen endast beräknades taga en merkostnad av 45,000 kronor, vilket belopp torde fullt ut förräntas av de hyror om tillsammans minst 4,000 kronor, som sagda befattningshavare hade att erlägga, funnes ej någon anledning att ej inreda ifrågavarande vindsvåning, i all synnerhet som densamma vid eventuellt framtida behov kunde tagas i anspråk för anstaltens egen verksamhet. Skulle kostnaden för byggnaden nedbringas med ovannämnda belopp, vore takkonstruktionen beräknad bliva sådan, att inredning av en dylik vindsvåning sedermera ej kunde företagas.

Vidare framhåller styrelsen beträffande byggnadskostnaderna m. m.:

De för uppförande av institutionsbyggnaden i fråga erforderliga kostnaderna beräknades sålunda:

byggnadskostnader	kronor 286,000
värmeledning och sanitär inredning	» 39,000
elektrisk installation	» 5,000
fast skåpinredning o. d.	» 10,000
	<hr/>
	kronor 340,000
vartill komme arvoden, administration och oförutsedda utgifter, beräknade till 10 procent å kronor 340,000	» 34,000
	<hr/>
	Summa kronor 374,000.

Då byggnaden innehölle 9,100 kbm., skulle alltså kostnaden belöpa sig till i runt tal 41 kronor per kbm.

I samband med uppförande av ny institutionsbyggnad för centrala frökontrollanstalten, bleve emellertid nödvändigt att anlägga ny vattenledning till densamma. I den nuvarande byggnaden erhöles vatten medelst hydroforanläggning från en i närheten av densamma grävd brunn. Det hade emellertid visat sig, att vattnet i ifrågavarande brunn vore av den beskaffenheten, att det ej kunde användas för groningarna, varför dylikt nu under 3 års tid måst köras från närmaste vattenpost å Stockholms vatten-

ledning eller från Bergianska trädgården, belägen på cirka 2 kilometers avstånd. Redan då den nuvarande institutionsbyggnaden iordningställdes, undersöktes möjligheterna för erhållande av anslutning till Stocksunds vattenledning, som framginge på cirka 550 meters avstånd från den nuvarande byggnaden. Ett år 1924 uppgjort kostnadsförslag för dylik ledning slutade på ett belopp av cirka 18,000 kronor. För närvarande kunde dock kostnaderna härför betydligt reduceras, enär institutet för husdjursförädling, som med Kungl. Maj:ts och riksdagens medgivande komme att förläggas till Bergshamra, ävenledes måste hava vattenledning och därför komme att deltaga med halva kostnaderna eller 9,000 kronor.

Det för uppförande av föreliggande institutionsbyggnad erforderliga anslaget skulle alltså uppgå till (374,000 + 9,000 =) 383,000 kronor. Styrelsen ansåge sig emellertid redan nu böra påpeka, att i samband med anstaltens inflyttning i nya lokaler, vilken dock ej kunde ske förrän under budgetåret 1930/1931, uppstode vissa kostnader för själva flyttningen ävensom för komplettering av inventarier och anskaffning av nya apparater såsom kylskåp, 20 stycken gröningsapparater, motorer för tryckmaskin och sållningsapparat m. m., ävensom för iordningställande av tomtområde. Styrelsen beräknade dessa kostnader till omkring 25,000 kronor.

Det framlagda förslaget till nybyggnad för statens centrala frökontrollanstalt kunde ju visserligen synas väl omfattande, men i verkligheten vore så ej fallet, ehuru naturligtvis utrymmet vore tilltaget så, att en om- och tillbyggnad efter ett fåtal år ej skulle behöva ifrågakomma. Utrymmet vore dock endast beräknat för en knappast dubbelt så stor extra personal, som den, vilken under mycket trånga förhållanden sysselsatts under senaste säsongen, och man måste dessutom beakta, att den nya lagen rörande handeln med utsädesvaror och våra jordbrukares allt större och större benägenhet att anlita utsädeskontrollen med all säkerhet under de närmaste åren högst väsentligt komme att öka anstaltens verksamhet. Som ett skäl mot uppförande av en byggnad av föreslagen storlek skulle ju möjligen kunna anföras, att anstaltens inkomster ännu ej blivit så stora, som tidigare beräknats. Häremot ville emellertid styrelsen anföras, dels att det toge tid, innan en ny anstalt bleve allmänt anlitad, i all synnerhet som den haft och hade att konkurrera med ett flertal lokala anstalter, dels att statsplomberingen, som lämnade de jämförelsevis största inkomsterna, på grund av skärpta bestämmelser under senare år mindre anlåtats, ehuru den nu av vissa tecken att döma åter i större utsträckning syntes komma till användning, dels att anstalten till nedsatt pris utförde ett stort antal analyser för jordbrukarnas räkning och dels att anstalten bedrev forskningsarbete, som ej lämnade några inkomster. Det måste dock framhållas, att centrala frökontrollanstalten tillkommit för jordbrukets egen skull och att de undersökningar och forskning som den utförde vore av största betydelse för vårt jordbruk. Det syntes därför styrelsen vara en det svenska jordbrukets angelägenhet att på utsädesområdet hava tillgång till ett verkligt modernt kontroll- och forskningsinstitut, som hade möjlighet att i full utsträckning bedriva sin viktiga verksamhet.

I sitt vid berörda skrivelse fogade utlåtandé framhåller *lantbruksstyrelsen* inledningsvis, att styrelsen redan i skrivelse den 29 maj 1922 till Kungl. Maj:t i samband med förslag om inrättande av en central frökontrollanstalt ifrågasatt uppförandet av en särskild för ändamålet lämpad institutionsbyggnad. Styrelsen erinrar vidare om jordbruksutskottets vid 1924

års riksdag ovanberörda uttalande rörande den nuvarande institutionsbyggnadens mindre lämpliga beskaffenhet. Styrelsen anför vidare.

Om ock redan vid centrala frökontrollanstaltens tillkomst förutsågs, att oavvisliga krav på en nybyggnad för ändamålet inom en ej alltför avlägsen framtid skulle uppstå, hade utvecklingen på området dock skett snabbare, än man kunnat förutse. Redan första året visade det sig, att utrymmet var så knappt tillmätt, att för andra arbetsåret ökade lokaler måste anskaffas, för att arbetet icke skulle lida avbräck. Icke ens nuvarande utrymmen vore tillräckliga för att fylla behovet. Då den nya lagen om handeln med utsäde den 1 januari 1929 trätt i kraft, torde anstaltens arbetsbörda med all säkerhet komma att i betydlig grad ytterligare ökas. Därtill komme, att anstaltens lokaler vore föga lämpade för sitt ändamål, varigenom arbetet försvårades och krävde ökad personal, varjämte undersökningarnas säkra och jämna resultat i viss mån äventyrades. Under sådana förhållanden torde det icke vara för mycket sagt, att frökontrollanstaltens utvecklingsmöjligheter på grund av lokalförhållandena hämmats. I själva verket torde bristningsgränsen redan hava nåtts och man måste med verklig oro fråga sig, huru de ökade krav på anstalten, som förbemälda lags ikraftträdande måste medföra, skulle kunna tillfredsställas. Ett stillestånd eller tillbakagång på frökontrollens område måste emellertid enligt lantbruksstyrelsens förmenande medföra så beklagliga följder för jordbrukets produktion, att alla åtgärder för hindrade härav måste anses synnerligen väl befogade.

Lantbruksstyrelsen ansåge sig i detta sammanhang böra framhålla, att frökontrollanstalten hittills arbetat på ett mycket tillfredställande sätt och tillvunnit sig aktning på det internationella kontrollarbetets område, ett förhållande som icke torde vara utan sin stora betydelse särskilt med hänsyn till exporten av utsädesvaror.

Då anstalten arbetade under så ogynnsamma förhållanden, skulle måhända kunna ifrågasättas, huruvida ej en viss avlastning av anstaltens arbetsbörda på de lokala anstalterna vore lämplig. En sådan utveckling av förhållandena måste dock enligt lantbruksstyrelsens förmenande anses mindre tillfredsställande, särskilt med hänsyn till de lokala anstalternas begränsade utrustning såväl i fråga om fullt lämpligt utbildad personal som i andra avseenden.

Av vad lantbruksstyrelsen sålunda anfört torde framgå, att det enligt styrelsens förmenande med hänsyn till jordbrukets intressen vore nödvändigt, att skyndsamma åtgärder vidtoges för att säkerställa centrala frökontrollanstalten tillgång till lämpliga och fullt tillräckliga lokaler, så att institutionen kunde på ett fullt tillfredsställande sätt fylla sin betydelsefulla uppgift.

Lantbruksstyrelsen hade vid behandlingen av detta ärende tagit under övervägande, huruvida det icke vore tänkbart, att annan staten tillhörig ledig eller eventuellt lediggjord lokal, som vore tillfredsställande för ändamålet, kunde tagas i anspråk. Med hänsyn till frökontrollens säregna arbetssätt syntes detta dock knappast vara möjligt. Den moderna frökontrollen krävde nämligen numera ej allenast laboratoriarbete utan måste för att kunna fylla sin uppgift äga tillgång till avsevärd jordareal, som lämpade sig för kontrollodling. Själva laboratoriarbetet vore jämväl av sär egen natur och krävde betydande tillgång till väl belysta arbetsplatser. Enligt lantbruksstyrelsens mening måste därför alldeles särskilda krav med hänsyn till såväl läge som storlek och byggnadssätt ställas på anstaltens lokaler för att de fullt skulle fylla sitt ändamål. Användandet av even-

tuellt redan befintliga lokaler skulle därför — antagligen även om sådana av tillfredsställande storlek kunde ställas till förfogande — komma att medföra sådana olägenheter ur arbetssynpunkt, att deras utnyttjande måste anses såsom en tillfällig och icke slutgiltig lösning av frågan. Då jämväl omändring av befintliga lokaler för ändamålet troligen måste medföra statsutgifter av betydande storlek, kunde en sådan åtgärd enligt lantbruksstyrelsens förmenande knappast antagas vara ur statsfinansiell synpunkt tillfredsställande.

Det lämpligaste sättet för frågans lösning syntes lantbruksstyrelsen därför vara att, såsom anstaltsstyrelsen föreslagit, en ny fullt tidsenlig institutionsbyggnad uppfördes för ändamålet.

Det av anstaltens styrelse framlagda förslaget härtill syntes väl genomtänkt och vad beträffade institutionslokaler icke mera omfattande än som av rådande förhållanden att döma kunde förväntas vara erforderligt, därest anstalten för framtiden skulle kunna fylla sitt ändamål. En jämförelse mellan föreliggande och ett av lantbruksstyrelsen tidigare ingivet byggnadsförslag visade visserligen en avsevärd ökning av arbetslokaler utrymme. Detta funne lantbruksstyrelsen emellertid av vunnit erfarenhet fullt motiverat. Vissa inskränkningar i fråga om utrymmet inom de delar av byggnaden, som icke vore avsedda till direkta arbetslokaler, skulle emellertid enligt lantbruksstyrelsens förmenande kunna göras utan att medföra större olägenhet. Så syntes det, som om bland annat utrymmena för lunchlokal, avklädningsrum och vad därmed sammanhänge vore större än som kunde anses nödvändigt. Detsamma torde kunna sägas om kontorsrum samt sessionsrum och bibliotek. I viss mån syntes dessa enligt lantbruksstyrelsens förmenande något frikostigt tillmätta utrymmen hava betingats av byggnadens form och svårigheten att med bibehållande av ett symmetriskt yttre avväga de inre anordningarna. I vad mån en minskning av byggnadens storlek genom en omarbetning i här antydd riktning kunde åvägabringas och om kostnaderna därigenom kunde avsevärt nedbringas, torde emellertid icke ankomma på lantbruksstyrelsen att undersöka.

Förslaget upptog jämväl bostadslägenheter i vindsvåningen för föreståndaren och frökontrollanten. För ett utnyttjande av detta utrymme på förslaget sätt syntes alla skäl tala. Det måste anses synnerligen önskvärt, att dessa båda befattningshavare vore boende inom anstalten eller i dess omedelbara närhet. För närvarande finnes inga för ändamålet användbara bostadsmöjligheter inom anstaltens närmaste område. Därtill komme det av anstaltsstyrelsen påpekade förhållandet, att ett utbyggande av vindsvåningen på förslaget sätt medförde möjlighet att i händelse av framtida behov helt eller delvis aptera densamma för frökontrolländamål. Då vindsvåningens anordnande till bostadslägenheter endast beräknades medföra en förökning i byggnadskostnaden med 45,000 kronor och bostäderna komme att upplåtas mot hyra, vars minimibelopp anstaltsstyrelsen efter vad lantbruksstyrelsen kunde finna mycket lågt beräknat till 4,000 kronor, syntes förslaget jämväl ur ekonomisk synpunkt vara fördelaktigt.

Emot förslaget i denna del syntes dock med fog kunna göras den erinran, att om också antalet rum i respektive lägenheter icke vore större än som kunde anses skäligt, lägenheternas totalutrymme dock på grund av rummens storlek avsevärt överstege det, som nu för tiden ansågs erforderligt. Lantbruksstyrelsen ansåge sig böra uttala önskvärdheten av att vid en eventuell överarbetning av förslaget undersökning verkställdes, huruvida icke en begränsning av de båda förevarande bostadslägenheterna kunde ske

i syfte att vinna något eller några enkelrum, som kunde komma till användning för uthyrning till andra befattningshavare.

Vad anginge förslaget om anordnande av vattenledning, ville styrelsen uttala, att vattenförhållandena vid Bergshamra icke vore tillfredsställande och givetvis komme att visa sig ännu ogynnsammare ju mer anstaltens verksamhet utvidgades. De nuvarande anordningarna måste enligt lantbruksstyrelsens förmenande anses såsom provisoriska. Då nu tillfälle gäves att med den på enskilt initiativ nyinrättade forskningsanstalten för djurförädling dela kostnaderna för framdragande av vattenledning, syntes anstaltsstyrelsens förslag lämna ett gynnsamt tillfälle till denna frågas lösning. Lantbruksstyrelsen ansåge sig därför böra tillstyrka, att anslag äskades för ändamålet.

Då sålunda, såvitt styrelsen hade sig bekant, någon redan förefintlig, staten tillhörig lämplig lokal ej torde stå till förfogande för ändamålet och möjlighet att förhyra sådan torde få anses utesluten, syntes frågans ändamålsenliga lösning kräva nybyggnad. Det av statens centrala frökontrollanstalts styrelse framlagda förslaget syntes efter viss överarbetning väl ägnat ligga till grund för sådan nybyggnad.

I ärendet hava infortrade utlåtanden avgivits dels den 27 december 1928 av byggnadsstyrelsen, som därvid fogat två till styrelsen ingivna skrivelser av den 17 oktober och den 12 november 1928 från frökontrollanstaltens föreståndare med bemötande av emot anstaltsstyrelsens förslag gjorda erinringar m. m., dels ock den 8 januari 1929 av statskontoret.

Byggnadsstyrelsen anför i huvudsak följande.

Av vad lantbruksstyrelsen och anstaltsstyrelsen i ärendet anført syntes det vara uppenbart, att anstaltens nuvarande lokaler inom manbyggnaden å Bergshamra vore otillräckliga och även i övrigt synnerligen otillfredsställande. Då, såsom av lantbruksstyrelsen framhållits, någon för ändamålet lämplig lokal icke funnes inom kronan tillhöriga fastigheter och möjlighet att förhyra någon dylik lokal torde vara utesluten, syntes förevarande lokalfråga böra lösas genom uppförande av nybyggnad.

Det av anstaltsstyrelsen i ärendet framlagda ritningsförslaget avsåge en i sten uppförd byggnad om två våningar jämte inredd vindsvåning, och vore byggnaden tänkt förlagd bakom mangårdsbyggnaden, således å den del av Bergshamraområdet, som genom Kungl. Maj:ts beslut den 13 juni 1924 tillsvidare upplåtits till anstalten.

Vad beträffade nybyggnadens sålunda föreslagna förläggning till Bergshamraområdet finge byggnadsstyrelsen erinra om vad styrelsen i utlåtande till Kungl. Maj:t den 22 mars 1928 anförde angående då föreslaget upplåtande dels av ytterligare mark till anstalten och dels av mark till institutet för husdjursförädling. Styrelsen framhöll därvid, bland annat, att Bergshamraområdet genom sin jämförelsevis plana terräng med sakta sluttning mot söder samt goda grundförhållanden vore synnerligen lämplig som byggnadsplats för en större statlig institution, och att området också av denna anledning uppmärksammats såsom byggnadsplats för det nya serafimerlasarettet. Statens tillgång till mark av denna beskaffenhet i Stockholms omedelbara närhet vore ytterst begränsad, varför man måste räkna med, att krav med all sannolikhet skulle förr eller senare komma att uppstå på Bergshamraområdet för någon större statsinstitutions räkning. Det syntes därför styrelsen nödvändigt att, såsom skett beträffande den tidigare

markupplåtelsen för frökontrollanstaltens räkning, de i utlåtandet avsedda upplåtelseerna komme att gälla endast tillsvidare för att därigenom möjliggöra markens användande framdeles för annat statsändamål. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 14 juni 1928 hade också i anslutning härtill den ytterligare markupplåtelsen inom Bergshamraområdet till anstalten angivits gälla endast tillsvidare.

Byggnadsstyrelsen, som alltjämt ansåge sig böra vidhålla det sålunda av styrelsen gjorda uttalandet att man måste räkna med att Bergshamraområdet framdeles kunde behövas för en större statlig institution än de till området nu förlagda, funne det därför angeläget, att frökontrollanstaltens förevarande byggnadsfråga löstes på sådant sätt, att områdets framtida utnyttjande för en större statlig institution icke försvårades. Ur denna synpunkt hade byggnadsstyrelsen emellertid icke något att erinra mot att den för anstalten erforderliga institutionsbyggnaden förlades till den föreslagna platsen i ändpunkten av den från landsvägen Stockholm—Djursholm gående allen, i det att en byggnad torde komma att uppföras på denna centrala och dominerande plats inom området, för vilket ändamål området än utnyttjades, och vore den föreslagna byggnadens planläggning i huvudsak sådan, att byggnaden utan några större ombyggnadsarbeten skulle kunna användas för andra ändamål.

Lantbruksstyrelsen hade i huvudsak tillstyrkt det av anstaltsstyrelsen framlagda nybyggnadsförslaget, men hade dock erinrat, att vissa lokaler syntes väl stort tilltagna såsom lunchrum, avklädningsrum, kontorsrum, sessionssal och bibliotek ävensom de båda bostadslägenheterna.

I omförmälda till byggnadsstyrelsen ingivna skrivelse av den 17 oktober 1928 hade emellertid anstaltens föreståndare bemött de av lantbruksstyrelsen sålunda framställda erinringarna, och hade han därvid, enligt byggnadsstyrelsens mening, på ett tillfredsställande sätt motiverat den föreslagna storleken av berörda utrymmen.

Vad beträffade bostadslägenheterna för föreståndaren och frökontrollanten kunde byggnadsstyrelsen emellertid icke finna det lämpligt, att desamma förlades till byggnadens vindsvåning. Såsom av handlingarna i ärendet framginge torde nämligen större eller mindre delar av vindsvåningen framdeles behöva tagas i anspråk för anstaltens eget behov, och kunde det med hänsyn härtill icke anses ekonomiskt lämpligt att nu nedlägga kostnader på iordningställandet av sagda våning för bostadsändamål för att sedermera underkasta lokalerna en genomgripande ombyggnad för desammas utnyttjande för anstaltens räkning. Härtill komme, att två skrymmande extra trappuppgångar måste anordnas uteslutande för bostädernas behov. Byggnadsstyrelsen funne det därför önskvärt, att ifrågavarande bostäder förlades till en särskild byggnad. Fråga uppstode då, huruvida den nuvarande mangårdsbyggnaden lämpligen skulle kunna tagas i anspråk för sistnämnda ändamål. Inom denna byggnad skulle visserligen kunna erhållas en lägenhet om 6 rum och kök för föreståndaren samt en lägenhet om 2 rum och kök. Sistnämnda lägenhet skulle dock icke förslås såsom bostad för frökontrollanten, varför dennes bostadsfråga måste lösas på annat håll. Emellertid skulle byggnadens iordningställande till tjänstebostäder draga en kostnad av omkring 40,000 kronor, och kunde byggnadsstyrelsen icke finna det ekonomiskt tillrädligt att nedlägga en så pass stor summa på byggnaden i fråga, då densamma saknade såväl källare som vindutrymmen, varför möjlighet icke funnes att inom byggnaden åstadkomma en lösning av förevarande bostadsfråga, som fullt tillfredsställde de krav, som numera måste

uppställas. Det torde därför bliva nödvändigt att uppföra en särskild nybyggnad för ifrågavarande ändamål.

På anmodan av byggnadsstyrelsen hade arkitekten Fagerström i samråd med anstaltens föreståndare utarbetat ett nytt ritningsförslag. Detta förslag, som framstälts å skrivelsen bilagda, i november 1928 dagtecknade tre ritningar, omfattade dels en byggnad, uteslutande avsedd för anstaltens eget behov, och dels en byggnad inrymmande bostäder för föreståndaren och frökontrollanten. I den sålunda föreslagna institutionsbyggnaden hade de två extra trappuppgångarna slopats och kapprummet förlagts till källarvåningen, varjämte några inredda vindsutrummen icke förekomme. Härigenom hade byggnaden kunnat göras betydligt kortare samt även något lägre än den tidigare föreslagna byggnaden. Båda byggnaderna vore enligt förslaget avsedda att uppföras i sten, och skulle institutionsbyggnaden förläggas till samma plats som den i det av anstaltsstyrelsen framlagda förslaget avsedda byggnaden samt bostadsbyggnaden snett bakom institutionsbyggnaden och vinkelrätt mot denna.

Över det sålunda upprättade nya ritningsförslaget hade anstaltens föreståndare i skrivelse till byggnadsstyrelsens utredningsbyrå den 12 november 1928 avgivit yttrande och hade därvid framhållit, att den däri föreslagna institutionsbyggnaden, även om densamma ej innehölle reservutrymmen, vore av den beskaffenhet att anstaltens behov av lokalutrymme för sin verksamhet av allt att döma för en rätt lång tid framåt borde vara väl tillgodosett, på samma gång som de olika rummens placering i arbetsbesparande avseende vore fullt tillfredsställande.

Byggnadsstyrelsen hade för sin del icke något att erinra mot det av arkitekten Fagerström upprättade nya förslaget, som enligt styrelsens mening innebure en i alla avseenden lämpligare lösning av förevarande lokalfråga än det förslag, som av anstaltsstyrelsen underställts Kungl. Maj:ts prövning. Några reservlokaler för framtida utvidgningar skulle visserligen enligt det senare uppgjorda förslaget icke erhållas inom institutionsbyggnaden, men kunde dylika lokaler utan större tekniska svårigheter framdeles åstadkommas genom påbyggnad i samband med höjning av taket.

Kostnaderna för genomförandet av det av anstaltsstyrelsen framlagda byggnadsförslaget hade av arkitekten Fagerström beräknats till 374,000 kronor, vartill skulle komma ett belopp av 9,000 kronor för erforderliga rörledningsarbeten. Såvitt byggnadsstyrelsen kunde finna torde emellertid förstnämnda belopp icke förslå, utan torde man hava att räkna med en kostnad av omkring 445,000 kronor. Vad beträffade kostnaderna för genomförandet av det nya förslaget hade desamma inom byggnadsstyrelsen beräknats till 390,000 kronor. Därest emellertid bostadsbyggnaden uppfördes i trä, vilket lämpligen torde låta sig göra, skulle byggnadskostnaderna kunna nedbringas med 16,000 kronor till 374,000 kronor eller samma belopp, som angivits av anstaltsstyrelsen. Även i detta fall tillkomme givetvis ett belopp av 9,000 kronor för erforderliga rörledningsarbeten.

Då det nya byggnadsförslaget sålunda ur såväl praktisk som ekonomisk synpunkt ställde sig fördelaktigare än det av anstaltsstyrelsen framlagda, funne sig byggnadsstyrelsen böra till utförande tillstyrka förstnämnda förslag, dock med iakttagande att den föreslagna bostadsbyggnaden uppfördes av trä.

Vad den nuvarande mangårdsbyggnaden beträffade hade anstaltsstyrelsen utgått ifrån, att denna byggnad, sedan anstaltens nya lokaler iordningstälts, skulle rivs. Då emellertid nämnda byggnad så sent som år 1924

iståndsattes för en kostnad av 26,000 kronor, kunde det enligt byggnadsstyrelsens mening ifrågasättas, huruvida det icke vore ur ekonomisk synpunkt önskvärt, att byggnaden bibehölles ännu en tid framåt, sedan anstaltens nya byggnader uppförts. Det torde emellertid icke vara påkallat att redan nu taga definitiv ställning till denna fråga samt frågan om byggnadens eventuella framtida utnyttjande för annat ändamål, utan torde därmed kunna anstå till den tidpunkt, då de nya byggnaderna vore färdigställda. För att hålla olika möjligheter öppna torde emellertid de föreslagna nybyggnaderna böra, i enlighet med vad som angivits å skrivelsen bilagd, inom byggnadsstyrelsen upprättad planskiss, förläggas på något längre avstånd från den gamla mangårdsbyggnaden än vad arkitekten Fagerström avsett.

Av de för genomförandet av det nu föreliggande nya ritningsförslaget beräknade kostnaderna, vilka jämte kostnaderna för rörledningsarbeten uppginge till sammanlagt 383,000 kronor, erfordrades för budgetåret 1929/1930 ett belopp av 150,000 kronor samt för budgetåret 1930/1931 återstoden eller 233,000 kronor.

Statskontoret har på grund av den i ärendet förebragta utredningen icke ansett sig böra göra någon erinran mot att ifrågavarande byggnadsarbeten för statens centrala frökontrollanstalt komma till stånd. Beträffande sättet för sagda byggnadsarbetens utförande ansluter sig statskontoret till det av byggnadsstyrelsen framlagda förslaget om uppförande av ett särskilt bostadshus av trä, enär ett genomförande av sagda förslag, enligt vad byggnadsstyrelsen beräknat, skulle för statsverket medföra en kostnadsbesparing av icke mindre än (445,000 — 374,000 =) 71,000 kronor.

I anslutning till vad byggnadsstyrelsen anfört i ämnet hemställer statskontoret, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för ifrågavarande nybyggnadsarbeten m. m. bevilja ett anslag å 383,000 kronor och därav för budgetåret 1929/1930 såsom extra reservationanslag under riksstatens nionde huvudtitel anvisa ett belopp av 150,000 kronor.

*Departementets-
chefen.*

Utredningen i ärendet synes på ett övertygande sätt ådagalägga, att den centrala frökontrollanstaltens nuvarande lokaler äro otillräckliga och i flera avseenden synnerligen otillfredsställande. Av de yttranden, som avgåvos av de vid anstaltens inrättande hörda myndigheterna, framgår, att de redan då ansågo, att den lösning anstaltens lokalfråga erhöll måste vara att betrakta såsom provisorisk. Ett bestämt uttryck för denna uppfattning gavs tillika av jordbruksutskottet vid 1924 års riksdag i dess uttalande, att den för anstaltens inrymmande föreslagna byggnaden, icke minst på grund av dess begränsade utvecklingsmöjligheter, syntes mindre väl ägnad att fylla sitt ändamål, ehuru utskottet dock ansåg densamma kunna under någon tid möjliggöra ett nöjaktigt upprätthållande av anstaltens verksamhet. Utvecklingen på området har emellertid gått snabbare än man kunnat förmoda. Anledningen härtill torde ej minst hava varit den goda ställning inom sitt område anstalten redan från början vetat tillvinna sig samt det förtroende, som därigenom kommit anstalten till del. Den nytillkomna lagen om handeln med utsäde, vars verkningar med avseende å anstaltens arbete gjort sig gällande för första gången under innevarande säsong, har visat sig medföra

en betydlig ökning av begärda analyser, och torde ytterligare stegring vara att framdeles emotse. Svårigheterna att i de nuvarande lokalerna kunna ordna och på fullgott sätt utföra de noggranna och ömtåliga undersökningar, som förekomma vid anstalten, hava med varje år visat sig allt besvärligare att övervinna. För närvarande torde ställningen vara sådan, att med de möjligheter, den nuvarande institutionsbyggnaden och de för utrymmets utökande förhyrda i hög grad provisoriska lokalerna erbjuda, anstalten är hart när urståndsatt att fullgöra det arbete en ytterligare ökning av inströmmande rekvisitioner skulle ålägga anstalten. Men de nuvarande lokalernas beskaffenhet medför olägenheter ej endast för en snabb och fullgod behandling av rekvisitioner. Enär den arbetspersonal, som på en gång rymmes i lokalerna, är otillräcklig att under vanlig arbetstid medhinna göromålen, har övertidsarbete måst tillgripas i stor utsträckning, varigenom personalen i onödig grad uttröttats. En ytterligare anledning att så skett har legat däri, att det icke kunnat undvikas, att understundom ett större antal personer måst placeras i samma rum än som stått i överensstämmelse med rummets storlek och ventilationsanordningarna. Att den nuvarande institutionsbyggnaden föga motsvarar de krav, som ur belysnings-, uppvärmnings- med flera dylika synpunkter böra ställas på en för undersökningar av ifrågavarande slag avsedd byggnad, torde knappast behöva påpekas.

De föreliggande förhållandena göra, att en lösning av frökontrollanstaltens lokalfråga icke längre torde kunna undanskjutas utan allvarligt men för verksamheten och dess utveckling. Enda rationella utvägen härvidlag torde vara anskaffandet av en ny institutionsbyggnad, vid vars uppförande kunna med ledning av vunnen erfarenhet tillgodoses de krav på utrymme och anordningar i övrigt för arbetets rationella utförande och tillgodoseendet av personalens bästa som krävas av en tidsenlig anläggning. Det av byggnadsstyrelsen framlagda och av anstaltens föreståndare godkända förslaget till institutionsbyggnad synes kunna i sådant avseende förordas till utförande.

Enligt myndigheternas förslag i ärendet skulle i samband med uppförandet av en ny institutionsbyggnad bostäder beredas, förutom i överensstämmelse med vad förut varit fallet för vaktmästaren, även för anstaltens föreståndare och frökontrollanten därstädes. Med hänsyn till betydelsen för verksamhetens övervakande att dessa personer bo vid anstalten vill jag tillstyrka en sådan anordning.

Av styrelsen för anstalten har ifrågasatts, att institutionsbyggnaden skulle inrymma jämväl bostäder för nämnda befattningshavare, under det byggnadsstyrelsen föreslagit, att bostäderna för föreståndaren och frökontrollanten skulle förläggas till en särskild byggnad. Beträffande omfattningen av de utrymmen, som inom institutionsbyggnaden skulle stå till förfogande för anstaltens verksamhet, samt byggnadens anordnande i övrigt för dess ändamål torde de båda byggnadsförslagen stå varandra nära. Med hänsyn till de mindre kostnader, som bliva förbundna med ett utförande av byggnadsstyrelsens förslag, vilket även i övrigt synes vara att föredraga sär-

skilt med tanke på framtida utvidgningar, vill jag tillstyrka detsamma, därvid jag jämväl vill förorda det alternativ beträffande bostadshuset, som avser dettas uppförande av trä.

Byggnadsstyrelsen har föreslagit, att den nuvarande institutionsbyggnaden skall tillsvidare kvarstå för eventuell framtida användning för ändamål, vartill densamma må anses duglig. Bortsett från det mindre tilltalande däri, att sagda hus kommer att ligga mitt framför den nya institutionsbyggnaden och delvis bortskygger denna till men tillika för platsens utseende, synes ur ekonomisk synpunkt föga vara att vinna genom husets bibehållande. Erforderligt torde vara, att huset inom en nära framtid underkastas viss yttre reparation; och skall det tagas i bruk vare sig för bostadsändamål eller något statens verk, torde det behöva undergå inre reparationer och omändringsarbeten. Men att nedlägga ytterligare kostnader på ifrågasvarande gamla hus utan källare och vind med dess obekväma låga rum synes knappast böra ifrågakomma. Lämpligare torde då vara, att det nedrives och att möjligen användbart virke kommer till användning vid uppförande av det föreslagna nya bostadshuset. Ett ytterligare skäl talar för husets rivning. För att den gamla och den nya institutionsbyggnaden icke skola komma varandra allt för nära, har byggnadsstyrelsen föreslagit, att sistnämnda byggnad skall förläggas något längre åt väster än vad anstaltsstyrelsen avsett för den av dem tänkta byggnaden. Den nya institutionen skulle härigenom komma mitt upp i ett åkerområde, som för närvarande användes för kontrollodlingar, samt sönderstycka den för nämnda ändamål värdefulla marken och därav borttaga en betydligt större del än som skulle bli fallet med byggnadens placering enligt anstaltsstyrelsens förslag.

Kostnaderna för de av byggnadsstyrelsen föreslagna och av mig till uppförande förordade byggnaderna hava av styrelsen beräknats till 374,000 kronor. Emot denna beräkning synes intet vara att erinra. Skulle möjligen någon del av virket i den gamla institutionsbyggnaden visa sig användbart, torde törhända någon minskning av beloppet kunna väntas.

Till kostnaden för byggnaderna kommer vidare den andel, 9,000 kronor, anstalten skulle hava att betala för framdragande till anstalten av vattenledning. Genom dennas utförande skulle vinnas ett gammalt önskemål, som förr eller senare skulle framtvingat en lösning.

Anstaltens styrelse har härjämte påpekat de utgifter, som komma att uppstå för inflyttningen i de nya lokalerna ävensom för komplettering och nyanskaffning av inventarier och instrument m. m. Frågan om bestridandet av dessa kostnader, vilka uppskattats till omkring 25,000 kronor, torde såsom styrelsen förutsatt böra bli föremål för senare avgörande, sedan tillika ytterligare utredning åvägabragts.

Den kostnad, varmed man för närvarande skulle hava att räkna, uppgår sålunda till $(374,000 + 9,000 =)$ 383,000 kronor. Med avseende å dessa utgifter må erinras, att genom hyra för tjänstebostäderna viss inkomst kommer att beredas.

I överensstämmelse med byggnadsstyrelsens och statskontorets förslag torde anslagsanvisningen för budgetåret 1929/1930 kunna begränsas till det i årets statsverksproposition beräknade beloppet av 150,000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till uppförande av ny institutionsbyggnad för statens centrala frökontrollanstalt m. m. bevilja ett anslag av 383,000 kronor och därav anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra reservationsanlag* av kronor 150,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Rune Thygesen.

